

(Автор: **О.Б. Проценко**, к. пед. н., доцент)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ГРЕЦІЇ

Вид лекції: тематична.

Дидактичні цілі:

- Навчальні: формування у студентів цілісної картини становлення та розвитку післядипломної педагогічної освіти в Греції.
- Розвиваючі: розвиток педагогічного мислення.
- Виховні: формування науково-педагогічного світогляду магістрантів.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки: педагогіка, філософія, система освіти в Греції.

Основні поняття: післядипломна педагогічна освіта, підвищення кваліфікації, перепідготовка, постдипломне навчання.

Навчально-методичне забезпечення лекції: мультимедійний проектор, ноутбук.

План лекції:

1. Соціально-політичні засади становлення та розвитку післядипломної педагогічної освіти в Греції.
2. Історичні етапи становлення та розвитку післядипломної педагогічної освіти в Греції.
3. Тенденції розвитку сучасної системи післядипломної педагогічної освіти в Греції.

Список основних використаних джерел:

1. Ανδρέου Α. Επισκόπηση του θεσμού της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στη χώρα μας // Σύγχρονη εκπαίδευση. – τ.9. – 1982. – σ. 34 – 42.
2. Μπαμπινιώτης Γ. Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας. – Αθήνα, 2002. – σ. 653.
3. Μπουζάκης Σ., Τζήκας Χ., Ανθόπουλος Κ. Η επιμόρφωση και η μετεκπαίδευση των δασκάλων – διδασκαλιστών και των νηπιαγωγών στο νεοελληνικό κράτος. Τεκμήρια-μελέτες ιστορίας νεοελληνικής εκπαίδευσης. – Αθήνα: Gutenberg, 2000. – σ. 13 – 14, 151 – 514.
4. Παπαδάκης Σ.Χ., Βελισσάριος Α.Β., Φραγκούλης Ι.Γ. Η επιμόρφωση και μετεκπαίδευση των εκπαιδευτικών στην κοινωνία της πληροφορίας με αξιοποίηση των μεθόδων της ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης // Πρακτικά εισηγήσεων 2^{ου} πανελληνίου συνεδρίου για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, 2003. – σ. 558 – 571.
5. Τρούλης Γ.Μ. Εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στη χώρα μας και η επιμόρφωση των δασκάλων // Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα (προσπάθειες, αδιέξοδα, προοπτικές), Πανελλήνιο Παιδαγωγικό συνέδριο. – Ρεθύμνο, 1986. – σ. 100 – 106.

Рекомендована література:

1. Короткова Ю.М. Освіта в Греції: від античності до сучасності : навч. посібник / Ю.М. Короткова. – Маріуполь : МДУ, 2011. – 120с.

2. Проценко О.Б. Сучасна система післядипломної педагогічної освіти в Греції: загальна характеристика : моногр. / О. Б. Проценко ; за. ред. С. О. Сисоєвої. – Маріуполь : Рената, 2009. – 152 с.
3. Μπαμπινιώτης Γ. Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας / Γ. Μπαμπινιώτης. – Αθήνα, 2002. – 2032 σ.
4. Μπουζάκης Σ. Εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα. Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Γενική και Τεχνικοεπαγγελματική Εκπαίδευση. Μεταρρυθμιστικές προσπάθειες 1959 – 1964 – 1976/77 – 1985 – 1997/98 / Σ.Μπουζάκης. – Δ' έκδοση. – Αθήνα : GUTENBERG, 2005. – Τόμος Β. – 779 σ.
5. Μπουζάκης Σ. Η επιμόρφωση και η μετεκπαίδευση των δασκάλων – διδασκαλισσών και των νηπιαγωγών στο νεοελληνικό κράτος. Τεκμήρια-μελέτες ιστορίας νεοελληνικής εκπαίδευσης / Σ. Μπουζάκης, Χ. Τζήκας, Κ.Ανθόπουλος. – Αθήνα : GUTENBERG, 2000. – 788 σ.
6. Μπουζάκης Σ. Η Πανεπιστημική εκπαίδευση στην Ελλάδα (1836 – 2005): Τεκμήρια ιστορίας / Σ. Μπουζάκης. – Αθήνα : GUTENBERG, 2006. – 775 σ.

1. Соціально-економічні засади становлення та розвитку післядипломної педагогічної освіти в Греції

В умовах приєднання України до Болонського процесу та інтеграції у світовий освітній простір посилюється роль педагогічної освіти. Одним з напрямів модернізації педагогічної освіти в Україні, зокрема післядипломної, в умовах євроінтеграції є врахування кращого досвіду країн Європи, які за останні роки досягли значних успіхів у реформуванні власних систем освіти. Це повною мірою стосується Греції, яка своїми освітніми та виховними традиціями сягає античних часів. Гуманістичні ідеї Сократа, Платона, Аристотеля, що стали підґрунтям та орієнтирами для розбудови педагогічної освіти у світовому суспільстві, мали значний вплив на формування цілей, змісту та методів виховання й навчання молоді. На сучасному етапі у Греції приділяється значна увага модернізації післядипломної педагогічної освіти як однієї з ланок неперервної підготовки педагогів та викладачів.

Зважаючи на реалії сьогодення і орієнтуючись на перспективні завдання, визначені у провідних наукових документах держави щодо розвитку освіти (закон України «Про освіту», закон України «Про вищу освіту», державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття), державна програма «Вчитель»), реформаторський досвід Греції викликає чималий інтерес на етапі розбудови системи післядипломної педагогічної освіти в Україні.

Післядипломна педагогічна освіта в Греції, розвиток якої був зумовлений поступовими змінами структури, змісту і форми підготовки, національною специфікою історико-культурних і педагогічних традицій соціально-економічними чинниками та ціннісними орієнтаціями суспільства забезпечує необхідний якісний рівень підготовки фахівців у навчальних закладах післядипломної освіти. Доцільно зазначити, що при цьому враховуються головні загальні принципи освіти: демократизація; гуманізація; національна спрямованість; відкритість системи освіти, що передбачає інтеграцію у світові освітні структури та неперервність освіти.

У зв'язку з цим виявлення особливостей післядипломної педагогічної освіти в Греції, а також спільного і відмінного з такими процесами в Україні, визначення напрямів модернізації післядипломної педагогічної освіти має винятково важливе значення.

Термін «післядипломна педагогічна освіта» не використовується в Греції для визначення однієї з ланок неперервної освіти, а означає навчальний цикл після отримання вчителем диплома бакалавра (гр. οι μεταπτυχιακές σπουδές – укр. постдипломне навчання). У науковій літературі Греції післядипломна педагогічна освіта окреслюється двома термінами: «підвищення кваліфікації» (η επιμόρφωση) та «перепідготовка» (η μετεκπαίδευση) педагогічних працівників.

В Греції поняття «підвищення кваліфікації» та «перепідготовка» педагогічних працівників можна розмежувати. Отже, термін «підвищення кваліфікації» використовують для характеристики навчання для покращення та поглиблення знань й умінь у процесі неперервної педагогічної освіти (різноманітні курси, семінари, конференції, збори). Перепідготовку визначають як навчання після завершення базової вищої освіти, спрямоване на набуття спеціальних знань та умінь (наприклад, уміння працювати з дітьми, які мають порушення слуху, зору), розвиток управлінських навичок, формування дослідницьких умінь (перепідготовка в університеті на педагогічному відділенні початкової освіти, постдипломне навчання).

Протягом ХХ століття у Греції тривав неперервний процес реформування післядипломної педагогічної освіти, що визначався динамізмом, гнучкістю пошуку, вибором змісту, моделей і технологій навчання.

Після звільнення Греції від турецького ярма по закінченні революції 1821 року почалось досить повільне відродження грецької держави. Протягом цього періоду змінювалися форми правління в країні від монархії до демократії. Важливо зазначити, що двадцяте століття було насичене подіями, які мали в певній мірі вирішальний характер для народу Греції. Стабільність та поступовий розвиток держави на початку століття отінили Балканські війни (1912 – 1913 рр.), хоча в результаті північна Греція була звільнена від турецького володарювання. Не обійшла стороною Грецію і Перша світова війна. Незважаючи на те, що країна опинилася в числі переможців, наслідки війни негативно вплинули на економіку, політику та духовне життя народу. Після війни в Греції постав сильний антимонархічний рух, і в 1924 році Грецію оголосили республікою, однак вже в 1935 році монархію було реставровано. З 1941 до 1944 року Грецію окупували німецькі, італійські та болгарські фашисти, а в 1946 році почалася громадянська війна, результатом якої став економічний занепад країни, політичний й духовний розлад нації. В 1967 році після військового перевороту владу в Греції отримали так звані „чорні полковники” („хунта”). Але вже в 1974 році військова диктатура була усунена від влади, що дало можливість розвитку повноцінної демократичної держави.

Розвиток системи післядипломної педагогічної освіти в сучасний період (1975 – теперішній час) викликає особливий інтерес, тому що він насичений важливими подіями міжнародного масштабу, які вплинули на формування нових підходів до підвищення професійної майстерності вчителів.

В історичній літературі сучасність як період розвитку Греції визначається хронологічними рамками, які коливаються в різних дослідженнях. Так, К.А.Вакалопулос пропонує вважати початком сучасного періоду в історії Греції 1975 рік. Він аргументує свою точку зору тим, що 17 листопада 1975 року правління у свої руки взяла партія «Нова Демократія», яку очолював К.Караманліс. Саме в цей час відбулися перші найбільш вагомні події в соціальній, економічній та політичній сферах життєдіяльності народу Греції. Цього року Парламент прийняв нову Конституцію, яка оголосила країну президентсько-парламентською республікою та встановила принцип влади народу. Вона має юридичну силу й сьогодні, навіть після деяких змін, внесених у 1986 році.

Характерно, що після падіння «хунти», диктаторського режиму, в Греції на політичній арені створюється нова атмосфера, сповнена довіри та поваги до принципу послідовності влади, демократичних канонів. Вплив заходу на політичне життя країни був безперечним. Встановлена урядом парламентська демократія, створювала всі умови для поширення західних педагогічних тенденцій. Зміни у системі освіти Греції після 1974 року перекликаються з відповідними в інших демократичних країнах Заходу. Поступово Греція перетворюється із другорядної держави в країну-члена ЄС. Слід підкреслити високий рівень економічного розвитку країни в цей період. Такі показники наближають країну до розвинених капіталістичних держав. Але економічний стрибок негативно вплинув на соціальну сферу: загострення нерівноправності, виникнення соціальних середніх верств населення, проблема урбанізації. Семирічне панування диктаторського режиму, кіпрська трагедія залишили незгладимий відбиток у свідомості грецького народу та призвели до протистояння НАТО і ведення антиамериканської політики. В межах цієї ідеології вагома роль відводиться школі, де проходить соціалізація та політизація учнів, а відтак не залишається осторонь і постать вчителя. Від його компетентної професійної діяльності залежить соціально-політична позиція народу. В педагогічній літературі період 1974 – 1981 рр. вважається найбільш критичним для освітньої системи Греції. Освіта залежала від політичних партій, викладацьких та університетських організацій, преси, батьків, учнів, студентів, які конфліктували між собою.

Однак, слід зазначити, що уряд К.Караманліса досяг значних успіхів у своїй багатогранній діяльності. Спостерігалися такі його рішучі дії як реорганізація армії, докорінне реформування економіки, використання всіх джерел збагачення країни з метою її економічного розвитку, подання заяви про вступ Греції до складу ЄС.

Зміни спостерігалися й у веденні зовнішньої політики нового уряду, що, безумовно, вплинуло на розвиток Греції як європейської держави. Результативними були спроби К.Караманліса налагодити дружні стосунки з країнами Заходу та Балканського півострову, Радянським Союзом, Східною Європою. Після укладання багатьох угод про мирне співіснування та співпрацю з країнами-сусідками, Греція посіла важливе місце серед Балканських держав. Паралельно К. Караманліс докладав зусиль до вступу Греції у Європейський політичний простір та до Європейського Співтовариства. Однак внаслідок високої інфляції, яка значно вплинула на купівельну здатність грецького народу, країну охопила криза, що призвела до зміни керуючих політичних сил на чергових виборах у жовтні 1981 року. До влади прийшли соціалісти (ПАСОК – Всегрецька соціалістична партія), які під керівництвом відомого політичного діяча А. Папандреу здійснили низку нових суттєвих перетворень та реформ (надання права голосу з 18 років, законодавча рівноправність чоловіків та жінок, прийняття положення про дозвіл громадянського шлюбу, введення єдиної системи охорони здоров'я, прийняття закону про діяльність вищих навчальних закладів тощо).

Перелічені нововведення підкреслюють, що уряд ПАСОК перетворив Грецію на державу, яка пропонує громадянам соціальні гарантії. Одночасно нерівномірна післявоєнна індустріалізація, перенаселення великих міст Греції (наприклад, у двох містах, Афінах та Салоніках, мешкало 40% населення країни, в основному працівників невеликих ремісничих підприємств) пов'язані з виникненням нової верстви в суспільстві - дрібної буржуазії. В цей час також процвітає економічна сфера держави, модернізована та адаптована до вимог ЄС, що не у всіх громадян викликає почуття задоволення, а навпаки підштовхує до протистояння.

Особливої уваги новий уряд надав освітній галузі, адже освіта є фундаментом у будівництві демократичної держави. На початку 80-х років змінюється роль вчителя в школі, він виступає координатором, лідером суспільства. Адже освіта більше спрямована на задоволення вимог суспільства, ніж самої людини. В перші роки роботи нового керівництва було проведено всебічне реформування всіх рівнів освіти. С.Бузакіс вважає, що найбільш значним внеском у розвиток освіти Греції, в тому числі й післядипломної, стало прийняття трьох законів.

1. Закон № 1268/82 “Про структуру та функціонування вищих навчальних закладів”, що був спрямований на демократизацію університетської освіти.
2. Закон № 1304/83 “Про функціонування Технологічних навчальних закладів”, згідно з яким було засновано Технологічні навчальні заклади.
3. Закон № 1566/85 “Про функціонування початкової та середньої освіти”. Цей закон висвітлює нову ідеологічну політику уряду, яка чітко викладена у вступному слові. “Освіта забезпечується державою... Освіта є не тільки благом, але й самоціллю... Освіта є справою всього народу...” Саме тому в реформуванні освіти мають взяти участь педагогічні кадри, студенти й учні, соціальні та наукові інститути. Також філософія, що пронизує зміст реформи, відображається у фразі: “Освіта має за основну мету надання знань людині про себе, свою націю та інші народи”. Звідси випливає, що навчання на всіх рівнях освіти мало гуманістичний характер, спрямоване на виховання у молоді толерантного ставлення до власної культури та культури народів світу. А це вимагало відповідної додаткової підготовки вчителів шкіл.

В історії Греції 1981 рік ознаменувала подія, яка вплинула на розвиток не тільки освітньої галузі країни, але всіх сфер діяльності. Це був вступ Греції до Європейського Союзу, що відразу внесло свіжий подих в організацію післядипломної педагогічної освіти.

Важливою подією у світовому суспільстві на фоні євроінтеграційних процесів стало виникнення суспільства знань. Іншими словами, це суспільство, де значущу роль у розвитку людини й усіх сфер її діяльності відводять знанням. Причиною та одночасно наслідком цього феномену є такі процеси, як: глобалізація, інформатизація та технологізація суспільства, освіти зокрема.

У 90-х роках, коли Греція взяла курс на Євроінтеграцію, процеси глобалізації охопили майже всі сфери життєдіяльності людей. Це означає, що конкурентність, суперництво націй, країн, держав поступово набуло глобального характеру. Це створило умови для формування інформаційного суспільства. Як зазначає професор А. Коккос, інформаційне суспільство ввідображає ідею нової фази в історичному розвитку передових країн. За визначенням Г.Флуріса, для нової організації соціуму характерним є: швидкі зміни в економічній, соціальній та технічній сферах діяльності людини; сприймання індивіда як творця знань; доступ до різноманітної інформації та систематичні зміни професій; використання творчого підходу в ході навчання тощо.

Отже, суттєвий вплив глобалізація справляє і на національні системи освіти. Йдеться про те, щоб формувати не лише носія знань, а й творчу особистість, здатну використовувати отримані знання для конкурентоспроможної діяльності у будь-якій сфері суспільного життя, тобто для інноваційного розвитку суспільства. І ось ця обставина визначатиметься характером, спрямованістю освітянської діяльності у будь-якій країні. У зв'язку з цим один із відомих грецьких науковців А.Караманос наголошує на тому, що на зміну парадигмі просвітительської освіти, прийшла інноваційна

парадигма освіти, найважливішою складовою якої стала ідея освіти протягом усього життя [155, с. 89].

Тенденції розвитку сучасного суспільства, його яскраво виражена інформатизація пояснюють необхідність усе ширшого використання інформаційних технологій у сфері освіти. Тепер учителю необхідно володіти вміннями роботи з електронними засобами обробки і передачі інформації.

У цьому контексті заслуговує на увагу новий погляд на післядипломну педагогічну освіту як одну з ланок неперервної освіти, яка б відповідала сучасній ролі вчителя і учнів у суспільстві.

На міжнародній конференції щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників, яка відбулася в Патрах у 1999 році, Г.Флуріс визначив напрями розвитку післядипломної педагогічної освіти, характерні для інформаційного суспільства: проведення діагностики вчителями власних інтересів та проблем, які вони не можуть вирішити самостійно; підтримка самонавчання вчителів; підтримка вчителів в організації педагогічних досліджень; урахування досвіду вчителів у їх професійній діяльності та післядипломній освіті; підвищення професійного рівня педагогів за допомогою технічних засобів навчання, дистанційної освіти; проведення курсів підвищення кваліфікації на базі школи; тісна співпраця з колегами та учнями; створення віртуальних груп для обміну досвідом тощо.

2. Історичні періоди розвитку сучасної системи післядипломної педагогічної освіти в Греції

З 20-х років 19 століття, перед урядом Греції постало питання створення нової держави та реформування системи освіти з метою ліквідації неписьменності серед всіх верств населення та введення єдиних методів та прийомів навчання в школах. Адаже за тих часів викладання в різних школах велося на основі різних методик навчання, якими володіли вчителі: традиційним або так званим методом «загальної та церковної грамоти» та різними інтерпретаціями взаємного методу навчання. У зв'язку з цим особливою актуальністю набула проблема підвищення кваліфікації вчителів щодо єдиних вимог до викладання, а саме використання взаємного методу навчання. Тому в центральній школі (Κεντρικό Σχολείο) острова Егіна було створено відділення перепідготовки вчителів. Протягом 1830 – 1831 років багато вчителів за рекомендацією інспектора школи отримували підвищення кваліфікації в новому закладі освіти з метою подальшого застосування на практиці знань про взаємний метод навчання у процесі викладання. Навчання тривало три місяці.

Обґрунтовано чотири періоди розвитку системи післядипломної педагогічної освіти в Греції: період становлення (1881 – 1921 рр.); період структуризації (1922 – 1963 рр.); період демократизації (1964 – 1981 рр.); період модернізації системи післядипломної педагогічної освіти в Греції (1982 р. – теперішній час).

Перший період (1881 – 1921рр.) визначено як період становлення післядипломної педагогічної освіти. Верхня межа періоду (1881 рік) обумовлена початком активної політичної діяльності відомого на той час політика Х.Трікупіса, який сприяв реформуванню всієї галузі освіти, зокрема виданню нового Королівського Наказу щодо підвищення кваліфікації вчителів. Для виділення нижньої межі періоду (1921 рік) поштовхом стало налагодження конфлікту Греції з Малоазійськими регіонами та переселення греків-емігрантів на Балканській півострів, що викликало збільшення кількості громадян серед неграмотного населення.

Так, у 1881 році вийшов Королівський наказ «Про навчання та контроль за діяльністю вчителів початкової школи». У ньому наголошувалося на необхідності обов'язкового відвідування учителями занять у зразкових школах при педагогічних училищах або в центральних державних школах обласних центрів за наявності в них учителів з високим рівнем підготовки. Метою навчання педагогів упродовж 6 тижнів було їх ознайомлення з новим методом спільного навчання, який прийшов на зміну методу взаємного навчання. Ці заняття мали характер науково-методичних семінарів, які проводили досвідчені викладачі педагогічних училищ, учителі зразкових шкіл, а також педагоги, які отримали вищу педагогічну освіту в Німеччині або Швейцарії.

Для вчителів середньої школи (1910 р), в м. Афіни було створено педагогічне училище. За один рік навчання педагоги різних спеціальностей отримували основні теоретичні знання та практичні навички з психології, педагогіки, загальної та спеціальної дидактики, історії середньої освіти, її нормативно-законодавчої бази, політичної економіки та права.

Другий період, який охоплює 1922 – 1963 роки, обґрунтовано як період структуризації системи післядипломної педагогічної освіти. Верхня межа періоду (1922 рік) зумовлена необхідністю підвищення кваліфікації вчителів початкової школи, у першу чергу, що було викликано завершенням процесу еміграції 1220000 греків та 45000 вірменів з Малоазійських регіонів до Греції і недостатньою кількістю вчителів, які б могли викладати в школах. Нижня межа (1963 рік) підводить підсумок подіям першої половини ХХ століття (завершення Другої світової війни, вихід країни з економічної кризи, перевибори керуючих сил).

У 20-ті роки в Греції внаслідок військової активності в країнах малоазійського регіону збільшилася кількість емігрантів та постала потреба в навчанні переселенців. Це, у свою чергу, вплинуло на необхідність нового погляду на організацію післядипломної освіти вчителів та підготовку адміністративних працівників початкової школи, особлива увага надавалася роботі шкільних інспекторів. Так, за законом №2857 від 1922 року «Про якість підготовки, умови надання посад інспекторів початкової школи та їх матеріальне утримання» перепідготовка вчителів початкової школи проводилася на базі університету впродовж короткого відрізка часу.

Перепідготовка вчителів в університеті викликає особливий інтерес через те, що:

- в університеті існував послідовний зв'язок між професійною підготовкою та перепідготовкою педагогічних працівників, поступовий перехід від однієї діяльності до іншої;
- після завершення вчителями перепідготовки в університеті, Педагогічні академії та курси вихователів поповнювалися новими адміністративними кадрами;
- серед великої кількості реформ, які зазнала освітня галузь за період 1922 – 1964 рр., це була єдина, що діяла протягом 35 років.

Третій період - період демократизації системи післядипломної педагогічної освіти охоплює 1964 – 1981 роки. У цей час учитель постає перед суспільством і учнями у новій ролі людини, яка повинна була втілити в навчально-виховному процесі демократичні ідеї, проголошені урядом Г.Папандреу. Тому, згідно з прийнятим у 1964 році законодавчим актом №4379 «Про організацію та управління загальної (початкової та середньої) освіти» було засновано компетентний державний орган - Педагогічний інститут, який отримав право на дворічну перепідготовку учителів, проведення наукових досліджень у галузі педагогіки, винесення на розгляд міністра національної освіти та релігії пропозицій щодо реформування освітньої галузі та перевірку діяльності навчальних закладів освіти. Це обумовило вибір верхньої межі третього періоду.

Існуючі на той момент організації та навчальні заклади, що відповідали за організацію перепідготовки (педагогічне училище середньої освіти, відділення перепідготовки вчителів, курси для педагогічних кадрів професійної та технічної освіти, дослідницьке відомство) створять з Педагогічним інститутом єдину організацію, яка виконуватиме завдання Вищої освітньої ради. Мета Інституту полягала в підвищенні рівня професійної підготовки вчителів, знання яких повинні були відповідати змінам у суспільстві та державі в той час, коли вона намагалася подолати соціально-економічну та політичну кризу, що виникла після громадянської війни у 1949 році. У процесі організації перепідготовки учителів багато уваги приділялося дисциплінам психолого-педагогічного циклу та аналізу проблем, які поставали під час роботи з учнями в класі. Крім того, Педагогічний інститут ініціював проведення курсів підвищення кваліфікації педагогів за місцем їх проживання для поповнення знань з теорії та практики навчання.

Третій період розвитку післядипломної педагогічної освіти в Греції переривається у 1967 – 1974 роках, коли до влади прийшли «чорні полковники». В історії Греції це період диктаторського режиму, період занепаду всіх галузей науки та економіки. Усі спроби реформувати систему післядипломної педагогічної освіти було названо «небезпечними» (Г.М.Труліс) і скасовано воєнною диктатурою 1967 року. У 1967 році під час диктаторського режиму діяльність Педагогічного Інституту була припинена. Після зміни державної влади в 1974 році він став називатися Центром досліджень у галузі освіти. У такому вигляді він проіснував до 1985 року, коли було ліквідовано Центр і поновлено діяльність Педагогічного інституту згідно з законом № 1566/1985. У статті 24 цього закону вказано, що Педагогічний Інститут є незалежною державною установою, розміщеною в м. Афіни та підпорядкованою безпосередньо Міністру національної освіти та релігії. Основними видами діяльності Педагогічного Інституту є:

- наукові педагогічні дослідження, визначення проблем організації початкової та середньої освіти, оцінювання результатів педагогічної діяльності;
- спостереження за розвитком новітніх педагогічних технологій та їх використанням у процесі навчання;
- складання і впровадження програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників, оцінювання рівня їх підготовки тощо.

До складу Педагогічного Інституту входять пленум, координаційна рада і чотири відділи:

- 1) відділ початкової освіти, що включає в себе сектор дошкільного виховання, початкової освіти, виховання дітей з обмеженими можливостями та підвищення кваліфікації вчителів початкової школи;
- 2) відділ загальної середньої освіти з секторами загальної освіти, загальної освіти за різними напрямками навчання та підвищення кваліфікації учителів середньої школи;
- 3) відділ середньої професійно-технічної освіти, що поділяється на сектори професійно-технічної освіти, професійної освіти за спеціальностями, підвищення кваліфікації учителів;
- 4) відділ наукових досліджень та педагогічних технологій.

Новий Закон №129 «Про організацію та управління загальної освіти та інші положення», який отримав назву «надзвичайного закону», був запропонований Радою міністрів та підтриманий головою країни у 1967 році. Згідно з цим законом перепідготовка вчителів початкової та середньої школи здійснювалася в педагогічних училищах м. Афіни (Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης, Διδασκαλείο Μέσης Εκπαίδευσης), які різнилися за педагогічним складом, формами навчання та освітніми програмами. Навчальний процес в педагогічному училищі тривав два роки.

На основі законодавчого акту №1222 від 1972 року «Про перепідготовку педагогічних кадрів початкової школи та реорганізацію педагогічного училища» в м. Афіни було створено педагогічне училище ім. Г. Марасліса для вчителів початкової школи. Училище отримало свою назву від імені афінського мецената, на кошти якого воно було збудовано. Метою цього закладу освіти було здійснення перепідготовки педагогічних кадрів початкової школи; проведення наукових досліджень з педагогіки, психології; аналіз навчальних програм, підручників, методів навчання, управління та контролю за навчально-виховним процесом у початковій школі. До структури училища входили відділення довготривалої та короткочасної перепідготовки. У першому випадку здійснювалась підготовка педагогічних кадрів до службового підвищення протягом 2 років, в іншому – удосконалення професійної компетентності учителів початкової школи.

Спираючись на викладене вище, слід зазначити, що педагогічні училища, незважаючи на різноманітність програм підвищення кваліфікації та перепідготовки вчителів, мали невелику кількість випускників порівняно з кількістю бажаючих поповнити свої знання. Тому для вирішення цієї проблеми у 1979 році на основі Президентського Наказу №255 «Про організацію та функціонування курсів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів початкової школи та доповнення до президентського наказу 459/1978 про курси підвищення кваліфікації педагогічних кадрів середньої школи» було засновано курси підвищення кваліфікації вчителів початкової та середньої ланки освіти. Підвищення кваліфікації на цих курсах здійснювалося за такими напрямками:

- Підвищення кваліфікації працюючих учителів початкової та середньої школи (учителів іноземних мов, фізичної культури, математики, фізики тощо) тривалістю 1 навчальний рік.

Основною метою цього виду програми підвищення кваліфікації є інформування вчителів щодо нових методів викладання та результатів сучасних досліджень у різних галузях науки, адаптації навчального процесу до сучасних умов його організації та постійних соціальних змін, покращення знань учителів з основних предметів, що викладаються у школі. Навчатися на курсах могли учителі, які мали загальний педагогічний стаж більше 3 і не менше 25 років. Тобто брали участь у роботі програми курсів могли тільки досвідчені вчителі, а не ті, які справі потребували поліпшення знань. У процесі навчання учителі обов'язково відвідували всі предмети педагогічного, психологічного та філософського циклу, передбачені планом. У кінці навчального року вчителі обирали тільки один предмет з кожного циклу для складання випускних іспитів.

- Підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, нещодавно призначених на посаду вчителів початкової або середньої школи (навчання тривало не більше 2-3 місяців).

Мета цієї програми полягала в тому, щоб доповнити та систематизувати теоретичні знання вчителів, пристосувати їх до нових умов організації навчально-виховного процесу в школі. У її роботі брали участь учителі відразу після надання їм посади.

- Підвищення кваліфікації директорів початкових шкіл, гімназій та ліцеїв, які тільки почали виконувати свої обов'язки; призначених та працюючих на посаді інспекторів початкової та середньої освіти (тривалість підготовки не перевищувала 2 місяці).

До участі в цій програмі запрошувалися, крім вищезазначених осіб, шкільні консультанти та заступники директорів шкіл. Вони ознайомлювалися з особливостями здійснення керівництва, управління та контролю роботи школи.

- Прискорені курси підвищення кваліфікації вчителів початкової та середньої школи тривалістю до 1 місяця.

Мета прискорених курсів - це поповнення знань вчителів щодо сучасних теорій, концепцій виховання та навчання. Місце, час проведення та програму курсів визначав міністр національної освіти та релігії Греції.

Перші курси підвищення кваліфікації вчителів з'явилися в м. Афіни, Салоніки, Яніна, Тріполі, Іракліо та Александруполі, пізніше їх проводили й в інших містах Греції. Відвідування занять на цих курсах було обов'язковим, і після їх закінчення вчителі отримували атестат або спеціальний сертифікат підвищення кваліфікації.

Спираючись на дослідження П. Мантаса, можна узагальнити основні недоліки в організації курсів, якими були:

- відсутність матеріально-технічної бази;
- відсутність постійного викладацького складу;
- завищена заробітна плата викладачів;
- примусове дотримання тільки програм Міністерства освіти Греції.

Четвертий період визначено періодом модернізації післядипломної педагогічної освіти в Греції (1982 – теперішній час). Верхня межа періоду обумовлена прийняттям Закону №1268/1982 «Про структуру та функціонування вищих навчальних закладів», що стало поштовхом для розвитку післядипломної педагогічної освіти в межах університету. У 80-ті роки в Греції набувають поширення тенденції неперервної педагогічної освіти, інформатизації освіти, процеси євроінтеграції. Зміни в соціальній сфері сприяють удосконаленню післядипломної педагогічної освіти. Недоліки курсів підвищення кваліфікації вчителів початкової та середньої школи стали підґрунтям для їх скасування у 1991 – 1992 навчальному році, а їхні функції почали виконувати з 1992 року нові заклади післядипломної педагогічної освіти – Обласні центри підвищення кваліфікації, Відкритий університет Греції, Педагогічний інститут, мережа Інтернет.

Таким чином, проведене дослідження дозволило зробити висновки про те, що становлення та розвиток системи післядипломної педагогічної освіти в Греції зумовлювалися певними історичними та соціально-економічними факторами. Це дозволило нам виділити чотири періоди розвитку післядипломної педагогічної освіти протягом цілого століття. Форми організації післядипломної педагогічної освіти, її зміст та тривалість освітніх програм змінювались залежно від вимог, які висували перед учителем суспільство і держава.

3. Тенденції розвитку сучасної системи післядипломної педагогічної освіти в Греції

Тенденції розвитку післядипломної педагогічної освіти в Греції спрямовані на формування вчителя-європейця в інформаційному суспільстві. До них належать такі:

1. Реалізація концепції неперервної освіти.

Система післядипломної педагогічної освіти в Греції ґрунтується на концепції неперервної освіти, яка прийнята в усіх цивілізованих країнах світу. Її головними принципами є системність та гуманізація освіти. Неперервна освіта виходить далеко за межі сучасних підходів і накопиченого різними освітніми системами досвіду підвищення кваліфікації та перепідготовки вчителів. Освіта упродовж життя має відкрити можливість навчання для всіх, передбачаючи при цьому різноманітні завдання – задоволення потреби у знаннях, вдосконалення та розширення підготовки, що

безпосередньо пов'язана з вимогами професійної діяльності, включаючи практичну підготовку.

Одна з головних цілей неперервної освіти – розширення та урізноманітнення освітніх послуг, які доповнюють шкільну або професійну освіту. У різних зарубіжних країнах термін «неперервна освіта» має деякі значеннєві відмінності: «перманентна освіта» (education permanente - французькою), «прижиттєва» (lifelong learning - англійською), «освіта дорослих» (education of adults - англійською), оскільки йдеться про різні форми перепідготовки, підвищення кваліфікації і культурного рівня осіб, які перевищили звичайний вік базового навчання.

Проте в деяких країнах, зокрема Німеччині, Норвегії, Ірландії, виділяють ще й поняття «додаткова підготовка» - additional training (англійською). Ці поняття не є ідентичними: термін «неперервна підготовка» використовується на означення підготовки, яка спрямовується на підтримку і оновлення знань, отриманих учителем у процесі базової підготовки у вищому навчальному закладі, тобто у період набуття ним педагогічної спеціальності, а термін «додаткова підготовка» застосовується до підготовки, яка пов'язується з оволодінням новими знаннями, вміннями, і дає вчителю можливість різних змін у межах його професії.

Важливо додати, що в науковій літературі Греції виділяють два терміни для визначення освіти, яку здобувають протягом життя: «навчання протягом життя» («διδάξιον διά βίου μάθησις») та «неперервна освіта» («συνεχίζουσα εκπαίδευσις»). Г.Заріфіс стверджує, що ці поняття мають деякі розбіжності в значенні. На його думку, термін «навчання протягом життя» вживається в широкому значенні, його можна охарактеризувати як освіту, що здобувають люди впродовж всього свого життя, процес, який починається з народження людини і триває до останніх її днів, враховуючи при цьому всі види суспільної діяльності.

Слушною також є думка Г.Заріфіса щодо визначення поняття «неперервна освіта». Вчений характеризує його як комплекс спланованих педагогічних дій, спрямованих на формування певних вмінь та навичок у різних сферах знань для подальшого наукового та професійного зростання дорослих, які вже мають базову освіту. Складається ситуація, в умовах якої практично кожному працівнику протягом всього періоду трудової діяльності слід давати додаткову освіту, яка б забезпечувала постійне збагачення змісту знань і розуміння суті пізнавальних явищ на рівні останніх досягнень науки і техніки. Залишаючись на одному й тому ж формальному рівні, вчителі удосконалюють свою професійну кваліфікацію, свою майстерність.

Розбіжності в термінології свідчать про різні педагогічні традиції і сучасні концепції професійної підготовки вчителя, при чому відповідність значення термінів в умовах реформування і швидких змін визначити складно. Отже, підсумовуючи вищесказане, можна відзначити, що неперервну освіту можна розглядати з декількох поглядів: довічного процесу набуття знань, постійного оновлення їх змісту, єдності підготовки до життя і самого життя, перманентного характеру зміни в освіті, неперервного процесу перетворення освіти в самоосвіту.

У зарубіжних країнах робляться спроби впровадження у національні системи освіти нетрадиційних навчальних закладів та видів навчання, які доповнюють базову освіту, відрізняючись від нього організацією та методами навчання. Це, зокрема, неформальні курси, програми навчання і підвищення кваліфікації при існуючих навчальних закладах. Одним з напрямів стало створення нетрадиційних навчальних закладів: «університети без стін», «школи гнучкого навчання» тощо.

Враховуючи основні документи Європейської Комісії щодо загальних європейських вимог до компетенції та кваліфікації вчителя, вимоги Болонської конвенції до організації вищої освіти та наукові праці грецьких дослідників, можна виділити *умови реалізації концепції неперервної педагогічної освіти* в Греції. До них належать: наступність та єдність базової та післядипломної педагогічної освіти; підтримка зв'язку післядипломної педагогічної освіти та професійної діяльності вчителів; проектування єдиної системи накопичення навчальних одиниць протягом отримання базової та післядипломної педагогічної освіти.

- *Наступність та єдність базової та післядипломної педагогічної освіти.*

Поповнення знань, удосконалення вмінь та навичок учителів обумовлюється рівнем їх базової освіти. На думку Г.Мавройоргаса, базова освіта вчителів і особливо викладачів гімназій та ліцеїв в Греції не завжди відповідає вимогам суспільства та держави. Тому одним із завдань післядипломної підготовки виступає отримання педагогічними працівниками додаткової освіти на основі існуючої базової.

Згідно з вимогами Європейського Союзу до якості підготовки вчителів, у вищих навчальних закладах та закладах післядипломної педагогічної освіти Греції було переглянуто зміст та структуру навчальних планів. Відтепер базова та післядипломна підготовка педагогічних працівників спрямовуються на формування критично-мислячого вчителя, дослідника, який вміє працювати в полікультурному колективі та творчо підходити до професійної діяльності. У процесі підвищення кваліфікації або перепідготовки вчителів робиться акцент на вдосконаленні вміння педагога використовувати аналітичний підхід у своїй професійній діяльності. З цією метою у навчальній програмі відводиться певна кількість годин на роботу слухачів у педагогічній лабораторії, віртуальному середовищі або під час педагогічної практики в закладах освіти різних рівнів, де педагогічні працівники відточують майстерність проведення аналізу уроків як досвідчених вчителів, так і власних.

Дослідницька діяльність вчителя передбачає вирішення педагогом низки питань щодо удосконалення аналітичної частини навчального плану дисципліни та навчально-виховного процесу класу і школи. З приводу цього педагогічне дослідження кожного вчителя має починатися з формулювання основних положень, які будуть аналізуватися. Так, Я.Хадзігеоргіу та Г.Леріас виділяють такі аспекти, як: ефективність використання часу, відведеного на урок; дисципліна на уроці; рівень сформованості знань учнів; індивідуалізація процесу навчання; труднощі учнів у навчанні; психологічний клімат у класі. Учені стверджують, що, зосереджуючи увагу на педагогічному дослідженні, учителі покращують власні знання та знання учнів.

Доцільно зазначити, що педагогічні працівники проводять дослідження і у вищих навчальних закладах в рамках програми післядипломного навчання, отримуючи наукові ступені магістрів та докторів наук.

У сучасному суспільстві для педагога стало необхідним учити учнів розуміти, що у світі існують багато цінностей і деякі з них відрізняються від їх власних, що будь-які цінності засновуються на традиціях того чи іншого народу, на результатах його історичного досвіду і кожен народ має шанувати культурну спадщину іншого.

Х.Скумбурді та Х.Стафопулу визначають, що внаслідок глобалізаційних процесів та міграції громадян різних країн, у Греції виникла необхідність в організації полікультурної освіти, яка дає можливість глибше вивчити та усвідомити різноманітність народів світу. На початку ХХІ століття у Греції істотно зросла кількість емігрантів, репатріантів та біженців, що, в свою чергу, вплинуло на збільшення учнів різних національностей у школах країни (10 – 15% учнів у класі). Очевидно, що в

умовах поліетнічного грецького суспільства полікультурна освіта стає невід'ємною частиною педагогічної культури викладача. Вона включає в себе культурологічні, етноісторичні знання, розуміння важливості культурного плюралізму, вміння організувати педагогічний процес з урахуванням культурних розбіжностей учнів.

Принцип полікультурності в освіті Греції реалізується, по-перше, шляхом розробки нових шкільних програм та підручників, де враховуються особливості розвитку кожного народу на певному історичному етапі. По-друге, в рамках нової соціальної політики країни створюються спеціальні програми з навчання дітей національних меншин, а саме: іноземців, репатріантів, циганів, мусульманів. Крім того, розвиток полікультурності в освіті Греції забезпечується функціонуванням Інституту освіти співвітчизників та міжкультурної освіти (І.П.О.Δ.Ε.), Центрів європейських мов.

Для того, щоб вищезазначені положення мали результативність, сам учитель повинен володіти відповідними рисами і знаннями. Тому під час проходження підвищення кваліфікації або перепідготовки до переліку навчальних дисциплін включено такі предмети, метою яких є визначити сутність полікультурної освіти, засоби реалізації принципу полікультурності у викладацькій діяльності (наприклад, «Міжкультурна шкільна психологія»).

Немаловажним аспектом у професійній діяльності вчителя є застосування творчості у процесі навчання, що допомагає педагогу уникнути одноманітності на заняттях і тим самим розвивати творчі здібності в учнях. Так, Г.Папас стверджує, що педагогічна творчість – це оригінальний, нетрадиційний підхід учителя до організації навчально-виховного процесу.

Творчі здібності вчителів у Греції формуються та вдосконалюються під час проходження педагогічної практики в Обласних центрах підвищення кваліфікації. З цією метою педагоги також виконують творчі та дослідницькі завдання під час відвідування курсів підвищення кваліфікації.

- *Проектування єдиної системи накопичення навчальних одиниць протягом отримання базової та післядипломної педагогічної освіти.*

Згідно з вимогами Болонської угоди до вищої освіти європейських країн оцінювання знань, умінь та навичок студентів та магістрів у вищих навчальних закладах Греції здійснюється за допомогою «дидактичних монад» (навчальних одиниць), які є аналогами ECTS в Європі. Ю.М.Короткова стверджує, що в Греції кредити (дидактичні монади) лише визначають, яку частину загального річного навчального навантаження становить один елемент навчального плану відділення чи факультету, який призначає кредити. Наприклад, у межах базової вищої та післядипломної педагогічної освіти в Греції кредитами оцінюються навчальні дисципліни (лекції, практичні заняття), робота над дипломною або магістерською роботою, лабораторні роботи, педагогічна практика. У пар. 3 ст. 24 Закону Греції № 1268/1982 «Про структуру та функціонування вищих навчальних закладів» указується, що одна дидактична монада відповідає кількості годин, відведених для теоретичної дисципліни, яка викладається раз на тиждень (1 година) протягом семестру. Для інших видів навчальної діяльності одна дидактична монада еквівалентна трьом годинам навчання на тиждень упродовж семестру.

У 90-роках Г.Мавройоргос, професор Янінського університету у своїй статті щодо розвитку педагогічної освіти в Греції вносить пропозицію про введення кредитної системи на курсах підвищення кваліфікації вчителів (η ετιμορφοτικη μοναδα – одиниця підвищення кваліфікації). Він висловлює думку про те, що впродовж професійної діяльності педагогічні працівники систематично оновлюють та доповнюють свої знання і отримують відповідні оцінки, які слід замінити єдиною системою навчальних одиниць для базової та післядипломної освіти. Таким чином, по-перше, вчителі матимуть

можливість підсумовувати кількість балів, отриманих на програмах підвищення кваліфікації та в університеті, що полегшує процедуру їх прийняття на роботу, що здійснюється на конкурсній основі та процес атестації. По-друге, система кредитів створює нові умови для організації курсів підвищення кваліфікації, за яких відходить у минуле розподіл навчального процесу на семестри. Іншими словами, організатори курсів підвищення кваліфікації використовуватимуть термін «навчальний кредит» (аналогічно з дидактичною монадою університетів) замість терміна «навчальний семестр» або «навчальна дисципліна». Це нововведення пропонується для полегшення: а) організації програм підвищення кваліфікації або програм додаткової освіти, перекваліфікації; б) створення портфоліо з документами та матеріалами, які свідчать про підвищення кваліфікації, удосконалення професійної майстерності та професійної діяльності вчителя.

- *Удосконалення знань та вмінь педагогів без відриву від професійної діяльності.*

Беручи до уваги той факт, що професійна діяльність вчителів здійснюється переважно в школі і питання, які виникають у педагогів у процесі роботи обумовлені особливостями організації навчання в кожному закладі освіти, доцільним є проведення підвищення кваліфікації на місцях роботи педагогічних працівників. У цьому випадку підвищення професійної майстерності вчителя веде до розвитку окремо взятої школи з урахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів, а саме: демографічних, економічних та соціальних показників розвитку регіону, де знаходиться школа; складу колективу вчителів та профілю школи; соціального походження учнів. З іншого боку, зв'язок школи і процесу удосконалення знань педагогів обумовлюється прийняттям концепції неперервної освіти. Адже саме в школі починається процес підготовки вчителя до професійної діяльності та триває до самого завершення кар'єри.

У Греції зв'язок післядипломної педагогічної освіти та професійної діяльності вчителя підтримується завдяки організації внутрішньошкільного підвищення кваліфікації та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів за допомогою телекомунікаційних засобів навчання.

Доцільно зазначити, що в Греції робляться спроби впровадження у систему післядипломної педагогічної освіти нетрадиційних навчальних закладів та видів навчання, які доповнюють базову освіту, відрізняючись організацією та методами навчання. Професор Афіньського університету М.Кассотакіс зазначає, що принцип неперервності педагогічної освіти в Греції реалізується завдяки існуванню Відкритого університету Греції, організованого таким чином, що базова та післядипломна підготовка там еквівалентні університетській освіті і ведуться методами, розрахованими на специфічний контингент дорослих студентів без відриву від професійної діяльності; шкіл додаткового навчання (*σχολεία δεύτερης εθκαίρίας* – школи другої спроби); впровадженню дистанційної форми навчання, що викликає особливий інтерес з боку викладачів.

Специфіка навчання дорослих полягає у використанні підходів, методів та прийомів, відмінних від тих, що застосовуються при організації навчання дітей. Дорослий учень має ряд відмінностей від учня-дитини. М.М. Завланос, який досліджує проблеми підвищення кваліфікації педагогічних працівників, акцентує увагу на основних характеристиках, властивих дорослій людині у навчанні. Так, наприклад, дорослий учень володіє певним рівнем знань, має життєвий досвід, усталені звички та інтереси, він є самостійно людиною зі сформованим світоглядом. Дорослого цікавить навчальний матеріал, який можна безпосередньо застосовувати у його професійній діяльності і суспільному житті; можливість брати активну участь в організації навчального процесу;

швидке отримання результатів після навчання; відчуття поваги та довіри під час занять. Отже, на основі цих характеристик можна виділити головні принципи навчання дорослої людини (А. Коккос):

- зміст навчання відповідає інтересам та потребам учня, вже здобутим знанням та досвіду;
- організація навчання здійснюється на основі взаємоповаги, співробітництва учителя й учня;
- учень бере активну участь у навчальному процесі.

2. Адаптація та підтримка новопризначених вчителів.

Як підкреслює Х.Франгос, становлення та розвиток учителя як професіонала детермінується трьома стадіями. На першій учитель намагається «вижити» у нових умовах роботи, іншими словами налагодити стосунки з учнями та колективом: встановити дисципліну в класі, продемонструвати свої найкращі якості в ролі викладача перед директором та шкільними інспекторами. На другій стадії свого професійного розвитку учитель займається рішенням проблем дидактичного характеру (удосконалення методів, засобів та прийомів викладання). Третя стадія характеризується зацікавленістю учителя соціальними та емоційними потребами учнів, труднощами у навчанні тощо.

Отже, перші два – три роки роботи учителя (перша стадія) вважаються найбільш складними та значущими в його професійній діяльності. У цей час відбувається зіткнення учителя, озброєного багажем теоретичних знань, набутих протягом підготовки в університеті, з практичною шкільною дійсністю, не завжди відповідного його сучасним, ліберальним поглядам. Підтримка та допомога досвідчених колег молодому спеціалісту стає необхідною умовою успішної педагогічної діяльності.

Доцільно зазначити, що особлива увага приділяється підвищенню кваліфікації вчителів середньої школи. Це пов'язано з необхідністю поповнення їх знань щодо психологічних та педагогічних положень організації навчально-виховного процесу в школі. Програмами базової освіти викладачів гімназій та ліцеїв не передбачається формування педагогічних компетенцій, тому прогалини університетської підготовки заповнюються на спеціальних пропедевтичних курсах підвищення кваліфікації для вчителів початкової та середньої освіти.

3. Розширення мобільності вчителів.

Інтеграція грецької освіти у європейський простір сприяла збільшенню кількості педагогічних працівників, які навчаються або працюють за обміном вчителів з іншими країнами Європи. Післядипломна педагогічна освіта вчителів у Греції підтримується Європейською комісією та різними європейськими організаціями (наприклад, European Centre for the Development of Vocational Training – Cedefop). Обмін вчителями з країнами-членами ЄС проводиться на основі програм «SOCRATES» та «EURIDICE», представлених як дослідницькі програми, які пропонуються для здобувачів наукових ступенів [133, с. 200]. Особлива увага надається програмам «Leonardo da Vinci» та «Grundtvig». Програма «Leonardo da Vinci» розрахована на педагогів, які висловлюють бажання вдосконалювати свою професійну майстерність, набувати нових знань, що відповідають вимогам сучасного європейського суспільства, незалежно від кордонів. Основним завданням програми «Grundtvig» є оновлення знань викладачів, які працюють з дорослою аудиторією.

Висновки. Розвиток післядипломної педагогічної освіти Греції був обумовлений низкою факторів, які формувалися під впливом реалізації планів внутрішньої та зовнішньої політики країни. Систематичні перевибори керуючих партій (Всегрецька соціалістична партія та Нова демократія), подолання економічної кризи, вступ до

Європейського Союзу позитивно впливали на розвиток післядипломної педагогічної освіти, створюючи сприятливі умови для її реформування. Чільне місце серед концептуальних ідей та поглядів на стратегію розвитку післядипломної педагогічної освіти в Греції посідає концепція неперервного навчання.